

Ondernemende professoren; Nevenfuncties van hoogleraren leiden tot belangenverstrengeling

Econoom Jepma is geen traditionele hoogleraar. De afgelopen vijf jaar is één wetenschappelijk artikel van hem verschenen. Zijn publicatielijst telt slechts negen peer reviewed artikelen over energie en duurzaamheid. In Groningen begeleidt hij enkel promovendi en verzorgt hij geen onderwijsprogramma. Jepma is honorair hoogleraar met een nul-aanstelling. Hij werkt onder meer voor het Energy Delta Institute, een business school voor de energiesector die wordt gefinancierd door het bedrijfsleven. Jepma noemt zichzelf een cash cow voor de universiteit. *Door hem de titel hoogleraar energie en duurzaamheid te geven, lukt het de RUG volgens hem beter om geld voor gasonderzoek naar zich toe te trekken.* Hij schat dat de universiteit jaarlijks een halve ton verdient aan de promovendi die hij aflevert en het veelvoudige binnenhaalt aan onderzoeksmiddelen.

Universitaire wetenschappers moeten zich niet te veel in hun ivoren toren ophouden, zo krijgen ze sinds enige decennia met regelmaat te horen. Gemeten naar het aantal professorale optredens in talkshows en actualiteitenprogramma's geven ze aan die oproep massaal gehoor. Maar schieten ze niet door? Hoe uitzonderlijk is hoogleraar Jepma, die onafhankelijkheid uitsluitend nog als een label ziet en openlijk industriële belangen dient? *Laten Jepma's duizenden collega's zich bij hun wetenschappelijke activiteiten wél leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijk belang, zoals de VSNU, de Vereniging van Nederlandse Universiteiten, van hen vraagt?*

Deze vraag heeft alles te maken met de verzakelijking van universiteiten. *Deze is mede het gevolg van het overheidsbeleid, dat nadrukkelijk streeft naar sterkere banden tussen de universiteiten en het bedrijfsleven.* Met name het universitair onderzoek moet meer en meer zichzelf financieren door de resultaten te gelde te maken. *Tegelijkertijd groeide de onderzoeksfinanciering door bedrijven, en bepaalde het rijk dat ook de publieke financiering van onderzoeksprojecten via de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), voor bijna de helft moet worden besteed in de zogenoemde topsectoren, samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, universiteiten en de overheid.*

De groeiende invloed van het bedrijfsleven op het universitaire onderzoek is een belangrijke stimulans voor het aangaan van nevenwerkzaamheden. Die vergroten de kans op externe financiering door bijvoorbeeld naamsbekendheid. *Het is tegenwoordig lastig om financiering te krijgen voor onderzoek dat alleen maar gericht is op het vergaren van kennis. De maatschappij is ongeduldig, onderzoek moet direct wat opleveren. De prijs die we hiervoor betalen is een haast onvermijdelijk conflict of interest: Want je moet als onderzoeker toeschrijven naar die subsidiegever, anders krijg je die subsidie niet.*

Academici zijn hierdoor steeds vaker uitvoerders van andermans vragen. Er zijn natuurlijk volop gevallen waarin dit soort samenwerking vruchtbare en maatschappelijk nuttige kennis en/of producten oplevert. Maar het kan ook leiden tot een conformistische onderzoeksagenda en tot uitholling van de universiteit als een instituut voor kritisch - onderzoek en reflectie.

De vermenging met zakelijke en financiële belangen zit inmiddels ingebakken in het systeem: leerstoelen en onderzoeksprogramma's worden door bedrijven betaald, hoogleraren stemmen hun onderzoeksagenda's af met nevenwerkgevers en veel van hen hebben zoveel nevenwerk dat hun professoraat zelf een bijbaan is. *Verwevenheid van*

belangen, is geen gevaarlijke uitzondering die beteugeld moet worden, het is het uitgangspunt van waaruit veel onderzoekers hun werk verrichten.

Universiteiten zetten de deuren - in plaats van boven de samenleving verheven te zijn - van de academie wijd open. Het probleem is echter dat niemand goed zicht heeft op wie de kennis tot zich nemen en wat ze precies komen halen. De kwaliteit en prijs rusten niet meer alleen op wetenschappelijke normen, maar ook op politieke en economische normen als doelmatigheid, toepasbaarheid en winst.

Op het eerste gezicht hebben hoogleraren allemaal hetzelfde uniform aan. Maar onder de toga schuilen 5800 verschillende wetenschapsleveranciers waarvan een groot deel meerdere meesters dient. Het is zinloos om nog langer te spreken van het verschil tussen academie, industrie en samenleving. Ze zijn naadloos versmolten. Met minstens zeventienduizend verschillende petten naast de academische baret zijn de Nederlandse wetenschappers daarvan het levende bewijs, en dat is een kwalijke zaak.

- Marcel Metze, Nanouk van Gennip, Adriana Homolova, Sjors Koevoets, Karlijn Kuijpers, Casper Thomas, Betto van Waarden

Bijlage 2 – Operationalisering materiaal

Tabel 3. Passages in beide condities zoals voorgelegd in de pre-test.

	Simpel	Complex
1	De titel hoogleraar energie en duurzaamheid trekt voor de RUG gemakkelijker geld voor gasonderzoek. Volgens hem is dat de reden dat hij die titel heeft gekregen.	Volgens hem lukt het de RUG beter, door hem de titel hoogleraar energie en duurzaamheid te geven, om geld voor gasonderzoek naar zich toe te trekken.
2	De VSNU, de Vereniging van Nederlandse Universiteiten vraagt Jepma's duizenden collega's zich bij hun wetenschappelijke activiteiten te laten leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijk belang. De vraag is echter, doen zij dat?	Laten Jepma's duizenden collega's zich bij hun wetenschappelijke activiteiten wél laten leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijke belang, zoals van hen, door de VSNU, de Vereniging van Nederlandse Universiteiten, wordt gevraagd?
3	Deze is mede het gevolg van het overheidsbeleid, dat nadrukkelijk streeft naar sterkere banden tussen de universiteiten en het bedrijfsleven.	Het overheidsbeleid, waarin nadrukkelijk wordt gestreefd naar sterkere banden tussen de universiteiten en het bedrijfsleven, is hier mede veroorzaker van.
4	Tegelijkertijd groeide de onderzoeksfinanciering door bedrijven. Ook bepaalde het rijk dat de publieke financiering van onderzoeksprojecten via de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), voor bijna de helft moet worden besteed in de zogenoemde topsectoren. Dit zijn samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, universiteiten en de overheid.	Tegelijkertijd groeide de onderzoeksfinanciering door bedrijven, en werd door het rijk bepaald dat ook de publieke financiering van onderzoeksprojecten via de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) voor bijna de helft moet worden besteed in de zogenoemde topsectoren, samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, universiteiten en de overheid.
5	Het is tegenwoordig lastig om financiering te krijgen voor onderzoek dat alleen maar gericht is op het vergaren van kennis. De maatschappij is ongeduldig, onderzoek moet direct wat opleveren. De prijs die we hiervoor betalen is een haast onvermijdelijk conflict of interest. Een onderzoeker moet toeschrijven naar die subsidiegever, anders krijgt hij die subsidie niet.	Het is tegenwoordig lastig om financiering te krijgen voor onderzoek dat alleen maar gericht is op het vergaren van kennis; de maatschappij is immers ongeduldig, onderzoek moet direct wat opleveren en de prijs die hiervoor betaald moet worden, is een haast onvermijdelijk conflict of interest: onderzoekers moeten toeschrijven naar subsidiegevers, anders krijgen ze die subsidie niet.

6	Verwevenheid van belangen is niet langer een uitzondering die beteugeld moet worden. Het is het uitgangspunt van waaruit veel onderzoekers hun werk verrichten.	Verwevenheid van belangen, is geen gevaarlijke uitzondering die beteugeld moet worden, het is het uitgangspunt van waaruit binnen het onderzoek veel werk verricht wordt.
7	Op het eerste gezicht dragen hoogleraren allemaal hetzelfde uniform. Maar onder de toga schuilen 5800 verschillende wetenschapsleveranciers waarvan een groot deel meerdere meesters dient.	Op het eerste gezicht wordt door hoogleraren allemaal hetzelfde uniform gedragen, maar onder de toga schuilen 5800 verschillende wetenschapsleveranciers waarbij voor een groot deel meerdere meesters gediend wordt.
-

Tabel 4. Toelichting van de zinnen wat betreft mate van complexiteit

Nummer	Lijdende vorm	Tangconstructie	Gebruik van (veel) voorzetsels	Zinslengte	Inbedding bijzinnen
S1	Nee	Nee	Ja (2)	14-12	Ja (1)
C1	Nee	Ja	Ja (3)	26	Ja (2)
S2	Nee	Nee	Ja (2)	27-12	Ja (1)
C2	Ja (laatste zin)	Ja	Ja (2)	32	Ja (1)
S3	Nee	Ja	Nee	20	Ja (1)
C3	Ja	Ja	Nee	20	Ja (1)
S4	Nee	Nee	Ja (1-4-1)	6-29-9	Ja (1)
C4	Ja	Nee	Ja (7)	45	Ja (2)
S5	Nee	Ja	Nee (2)	20-9-13-13	Ja (2)
C5	Ja (1x)	Ja	Nee (2)	56	Ja (2)
S6	Nee	Nee	Nee (1)	12-11	Ja (1)
C6	Ja	Ja	Nee (1)	24	Ja (1)
S7	Nee	Nee	Nee (1)	9-15	Ja (1)
C7	Ja (2x)	Nee	Ja (3)	28	Ja (1)

Bijlage 3 – Survey Pre-test

Beste deelnemer,

Alvast hartelijk bedankt voor het deelnemen aan dit experiment. Voor mijn masterscriptie aan de Radboud Universiteit doe ik een onderzoek naar teksten. Hiervoor heb ik jouw oordeel nodig.

Het onderzoek bestaat uit twee delen. In het eerste deel zal je een aantal teksten te zien krijgen. Het is de bedoeling dat je deze rustig doorleest zoals je normaal een tekst zou lezen. Je hoeft ze niet letterlijk te onthouden, zolang de strekking maar helder is. Na elke tekst zullen een aantal vragen volgen. Klik het antwoord aan dat het dichtst in de buurt komt van jouw mening. In de tweede helft zal je een keuze moeten maken tussen twee teksten. Denk erom, er zijn geen foute antwoorden, het gaat slechts om jouw mening.

Het onderzoek zal ongeveer tien minuten in beslag nemen. Deelname is vrijwillig, de gegevens zijn volstrekt anoniem en worden alleen voor wetenschappelijke doeleinden gebruikt. Daarbij kan op je op ieder moment besluiten om toch niet mee te doen en te stoppen met de vragenlijst.

Page Break

Het onderzoek zal nu beginnen

Page Break

De titel hoogleraar energie en duurzaamheid trekt voor de RUG gemakkelijker geld voor gasonderzoek. Volgens hem is dat de reden dat hij die titel heeft gekregen.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Op het eerste gezicht wordt door hoogleraren allemaal hetzelfde uniform gedragen, maar onder de toga schuilen 5800 verschillende wetenschapsleveranciers waarbij voor een groot deel meerdere meesters gediend wordt.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

De VSNU, de Vereniging van Nederlandse Universiteiten vraagt Jepma's duizenden collega's zich bij hun wetenschappelijke activiteiten te laten leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijk belang. De vraag is echter, doen zij dat?

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Verwevenheid van belangen, is geen gevaarlijke uitzondering die beteugeld moet worden, het is het uitgangspunt van waaruit binnen het onderzoek veel werk verricht wordt.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Deze is mede het gevolg van het overheidsbeleid, dat nadrukkelijk streeft naar sterkere banden tussen de universiteiten en het bedrijfsleven.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Het is tegenwoordig lastig om financiering te krijgen voor onderzoek dat alleen maar gericht is op het vergaren van kennis; de maatschappij is immers ongeduldig, onderzoek moet direct wat opleveren en de prijs die hiervoor betaald moet worden, is een haast onvermijdelijk conflict of interest: onderzoekers moeten toeschrijven naar subsidiegevers, anders krijgen ze die subsidie niet.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Tegelijkertijd groeide de onderzoeksfinanciering door bedrijven. Ook bepaalde het rijk dat de publieke financiering van onderzoeksprojecten via de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), voor bijna de helft moet worden besteed in de zogenoemde topsectoren. Dit zijn samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, universiteiten en de overheid.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Volgens hem lukt het de RUG beter, door hem de titel hoogleraar energie en duurzaamheid te geven, om geld voor gasonderzoek naar zich toe te trekken.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Op het eerste gezicht dragen hoogleraren allemaal hetzelfde uniform. Maar onder de toga schuilen 5800 verschillende wetenschapsleveranciers waarvan een groot deel meerdere meesters dient.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Laten Jepma's duizenden collega's zich bij hun wetenschappelijke activiteiten wél leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijke belang, zoals van hen, door de VSNU, de Vereniging van Nederlandse Universiteiten, wordt gevraagd?

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Verwevenheid van belangen is niet langer een uitzondering die beteugeld moet worden. Het is het uitgangspunt van waaruit veel onderzoekers hun werk verrichten.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Het overheidsbeleid, waarin nadrukkelijk wordt gestreefd naar sterkere banden tussen de universiteiten en het bedrijfsleven, is hier mede veroorzaker van.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Het is tegenwoordig lastig om financiering te krijgen voor onderzoek dat alleen maar gericht is op het vergaren van kennis. De maatschappij is ongeduldig, onderzoek moet direct wat opleveren. De prijs die we hiervoor betalen is een haast onvermijdelijk conflict of interest. Een onderzoeker moet toeschrijven naar de subsidiegever, anders krijgt hij die subsidie niet.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Tegelijkertijd groeide de onderzoeksfinanciering door bedrijven, en werd door het rijk bepaald dat ook de publieke financiering van onderzoeksprojecten via de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) voor bijna de helft moet worden besteed in de zogenoemde topsectoren, samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, universiteiten en de overheid.

Page Break

Ik vind deze tekst...

	1	2	3	4	5	6	7	
Simpel (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Complex
Makkelijk te lezen (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Moeilijk te lezen

Page Break

Het eerste onderdeel van het onderzoek is afgelopen. Het tweede deel begint nu.

Page Break

Welke tekst is het simpelst?

- De titel hoogleraar energie en duurzaamheid trekt voor de RUG gemakkelijker geld voor gasonderzoek. Volgens hem is dat de reden dat hij die titel heeft gekregen. (1)
- Volgens hem lukt het de RUG beter, door hem de titel hoogleraar energie en duurzaamheid te geven, om geld voor gasonderzoek naar zich toe te trekken. (2)

Welke tekst is het simpelst?

- Laten Jepma's duizenden collega's zich bij hun wetenschappelijke activiteiten wél leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijke belang, zoals van hen, door de VSNU, de Vereniging van Nederlandse Universiteiten, wordt gevraagd? (1)
- De VSNU, de Vereniging van Nederlandse Universiteiten vraagt Jepma's duizenden collega's zich bij hun wetenschappelijke activiteiten te laten leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijk belang. De vraag is echter, doen zij dat? (2)

Welke tekst is het simpelst?

- Het overheidsbeleid, waarin nadrukkelijk wordt gestreefd naar sterkere banden tussen de universiteiten en het bedrijfsleven, is hier mede veroorzaker van. (1)
- Deze is mede het gevolg van het overheidsbeleid, dat nadrukkelijk streeft naar sterkere banden tussen de universiteiten en het bedrijfsleven. (2)

Welke tekst is het simpelst?

- Tegelijkertijd groeide de onderzoeksfinanciering door bedrijven. Ook bepaalde het rijk dat de publieke financiering van onderzoeksprojecten via de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), voor bijna de helft moet worden besteed in de zogenoemde topsectoren. Dit zijn samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, universiteiten en de overheid. (1)
- Tegelijkertijd groeide de onderzoeksfinanciering door bedrijven, en werd door het rijk bepaald dat ook de publieke financiering van onderzoeksprojecten via de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) voor bijna de helft moet worden besteed in de zogenoemde topsectoren, samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, universiteiten en de overheid. (2)

Welke tekst is het simpelst?

- Het is tegenwoordig lastig om financiering te krijgen voor onderzoek dat alleen maar gericht is op het vergaren van kennis. De maatschappij is ongeduldig, onderzoek moet direct wat opleveren. De prijs die we hiervoor betalen is een haast onvermijdelijk conflict of interest. Een onderzoeker moet toeschrijven naar de subsidiegever, anders krijgt hij die subsidie niet. (1)
- Het is tegenwoordig lastig om financiering te krijgen voor onderzoek dat alleen maar gericht is op het vergaren van kennis; de maatschappij is immers ongeduldig, onderzoek moet direct wat opleveren en de prijs die hiervoor betaald moet worden, is een haast onvermijdelijk conflict of interest: onderzoekers moeten toeschrijven naar subsidiegevers, anders krijgen ze die subsidie niet. (2)

Welke tekst is het simpelst?

- Verwevenheid van belangen, is geen gevaarlijke uitzondering die beteugeld moet worden, het is het uitgangspunt van waaruit binnen het onderzoek veel werk verricht wordt. (1)
- Verwevenheid van belangen is niet langer een uitzondering die beteugeld moet worden. Het is het uitgangspunt van waaruit veel onderzoekers hun werk verrichten. (2)

Welke tekst is het simpelst?

- Op het eerste gezicht dragen hoogleraren allemaal hetzelfde uniform. Maar onder de toga schuilen 5800 verschillende wetenschapsleveranciers waarvan een groot deel meerdere meesters dient. (1)
- Op het eerste gezicht wordt door hoogleraren allemaal hetzelfde uniform gedragen, maar onder de toga schuilen 5800 verschillende wetenschapsleveranciers waarbij voor een groot deel meerdere meesters gediend wordt. (2)

Page Break

Geslacht:

- Man (1)
- Vrouw (2)

Leeftijd:

Hoogst genoten opleiding:

Universiteit Bachelor (1)

Universiteit Master (2)

HBO Bachelor (3)

HBO Master (4)

Anders namelijk: (5) _____

Bijlage 4 – Resultaten Pre-test

Tabel 5. Resultaten Forced Choice; aangeven voorkeur voor de simpelste zin. Keuze uit conditie 1 (simpel) en conditie 2 (complex).

Zin	Simpel	Percentage	Complex	Percentage
1	10	50%	10	50%
2	17	85%	3	15%
3	16	80%	4	20%
4	13	65%	7	35%
5	16	80%	4	20%
6	18	90%	2	10%
7	16	80%	4	20%

Tabel 6. Resultaten Leestijd (in seconden)

Zin	Simpel	Complex	T	Significantie
1	14.03 ($M = 6.85$)	12.29 ($M = 6.88$)	1.27	.220
2	21.74 ($M = 34.36$)	13.74 ($M = 14.43$)	.97	.343
3	9.16 ($M = 4.83$)	8.91 ($M = 8.62$)	.11	.913
4	17.93 ($M = 6.44$)	19.20 ($M = 29.12$)	.20	.843
5	13.06 ($M = 4.28$)	17.33 ($M = 6.77$)	4.30	<.001*
6	8.12 ($M = 4.50$)	11.64 ($M = 5.00$)	3.39	.003*
7	8.58 ($M = 3.00$)	16.52 ($M = 6.40$)	7.06	<.001*

Tabel 7. Resultaten item Simpel-Complex; waarbij 1 = Simpel en 7 = Complex

Zin	Simpel	Complex	T	Significantie
1	3.95 ($M = 1.64$)	3.20 ($M = 1.54$)	1.70	.110
2	3.75 ($M = 1.37$)	3.75 ($M = 1.29$)	0.00	1.00
3	2.20 ($M = 0.89$)	2.00 ($M = 0.86$)	.68	.507
4	3.00 ($M = 1.21$)	3.35 ($M = 1.23$)	.13	.217
5	2.70 ($M = 1.22$)	3.05 ($M = 1.50$)	.82	.420
6	2.35 ($M = 1.18$)	4.20 ($M = 1.40$)	5.53	<.001*
7	3.15 ($M = 1.35$)	4.70 ($M = 1.08$)	5.43	<.001*

Tabel 8. Resultaten item Gemakkelijk – Moeilijk te lezen; waarbij 1 = Gemakkelijk te lezen en 7 = Moeilijk te lezen

Zin	Simpel	Complex	T	Significantie
1	4.10 ($M = 1.77$)	3.15 (1.60)	2.55	.020*
2	3.45 ($M = 1.36$)	3.70 (1.03)	.58	.572
3	2.05 ($M = 1.10$)	1.95 (0.69)	.35	.733
4	3.05 ($M = 1.36$)	3.15 (1.04)	.36	.725
5	2.50 ($M = 1.43$)	2.85 (1.53)	.88	.392
6	2.15 ($M = 0.82$)	3.80 (1.44)	1.04	<.001*
7	2.80 ($M = 1.24$)	4.70 (1.30)	6.37	<.001*

*significant verschil

Ondernemende professoren; Nevenfuncties van hoogleraren leiden tot belangenverstrengeling

Econoom Jepma is geen traditionele hoogleraar. De afgelopen vijf jaar is één wetenschappelijk artikel van hem verschenen. Zijn publicatielijst telt slechts negen peer reviewed artikelen over energie en duurzaamheid. In Groningen begeleidt hij enkel promovendi en verzorgt hij geen onderwijsprogramma. Jepma is honorair hoogleraar met een nul-aanstelling. Hij werkt onder meer voor het Energy Delta Institute, een business school voor de energiesector die wordt gefinancierd door het bedrijfsleven. Jepma noemt zichzelf een cash cow voor de universiteit. Door hem de titel hoogleraar energie en duurzaamheid te geven, lukt het de RUG volgens hem beter om geld voor gasonderzoek naar zich toe te trekken. Hij schat dat de universiteit jaarlijks een halve ton verdient aan de promovendi die hij aflevert en het veelvoudige binnenhaalt aan onderzoeksmiddelen.

Universitaire wetenschappers moeten zich niet te veel in hun ivoren toren ophouden, zo krijgen ze sinds enige decennia met regelmaat te horen. Gemeten naar het aantal professorale optredens in talkshows en actualiteitenprogramma's geven ze aan die oproep massaal gehoor. Maar schieten ze niet door? Hoe uitzonderlijk is hoogleraar Jepma, die onafhankelijkheid uitsluitend nog als een label ziet en openlijk industriële belangen dient? Laten Jepma's duizenden collega's zich bij hun wetenschappelijke activiteiten wél leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijk belang, zoals de VSNU, de Vereniging van Nederlandse Universiteiten, van hen vraagt?

Deze vraag heeft alles te maken met de verzakelijking van universiteiten. Deze is mede het gevolg van het overheidsbeleid, dat nadrukkelijk streeft naar sterkere banden tussen de universiteiten en het bedrijfsleven. Met name het universitair onderzoek moet meer en meer zichzelf financieren door de resultaten te gelde te maken. *Tegelijkertijd groeide de onderzoeksfinanciering door bedrijven, en werd door het rijk bepaald dat ook de publieke financiering van onderzoeksprojecten via de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) voor bijna de helft moet worden besteed in de zogenoemde topsectoren, samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, universiteiten en de overheid.*

De groeiende invloed van het bedrijfsleven op het universitaire onderzoek is een belangrijke stimulans voor het aangaan van nevenwerkzaamheden. Die vergroten de kans op externe financiering door bijvoorbeeld naamsbekendheid. *Het is tegenwoordig lastig om financiering te krijgen voor onderzoek dat alleen maar gericht is op het vergaren van kennis; de maatschappij is immers ongeduldig, onderzoek moet direct wat opleveren en de prijs die hiervoor betaald moet worden, is een haast onvermijdelijk conflict of interest: onderzoekers moeten toeschrijven naar subsidiegevers, anders krijgen ze die subsidie niet.*

Academici zijn hierdoor steeds vaker uitvoerders van andermans vragen. Er zijn natuurlijk volop gevallen waarin dit soort samenwerking vruchtbare en maatschappelijk nuttige kennis en/of producten oplevert. Maar het kan ook leiden tot een conformistische onderzoeksagenda en tot uitholling van de universiteit als een instituut voor kritisch - onderzoek en reflectie.

De vermenging met zakelijke en financiële belangen zit inmiddels ingebakken in het systeem: leerstoelen en onderzoeksprogramma's worden door bedrijven betaald, hoogleraren stemmen hun onderzoeksagenda's af met nevenwerkgevers en veel van hen hebben zoveel nevenwerk dat hun professoraat zelf een bijbaan is. *Verwevenheid van*

belangen, is geen gevaarlijke uitzondering die beteugeld moet worden, het is het uitgangspunt van waaruit binnen het onderzoek veel werk verricht wordt.

Universiteiten zetten de deuren - in plaats van boven de samenleving verheven te zijn - van de academie wijd open. Het probleem is echter dat niemand goed zicht heeft op wie de kennis tot zich nemen en wat ze precies komen halen. De kwaliteit en prijs rusten niet meer alleen op wetenschappelijke normen, maar ook op politieke en economische normen als doelmatigheid, toepasbaarheid en winst.

Op het eerste gezicht wordt door hoogleraren allemaal hetzelfde uniform gedragen, maar onder de toga schuilen 5800 verschillende wetenschapsleveranciers waarbij voor een groot deel meerdere meesters gediend wordt. Het is zinloos om nog langer te spreken van het verschil tussen academie, industrie en samenleving. Ze zijn naadloos versmolten. Met minstens zeventienduizend verschillende petten naast de academische baret zijn de Nederlandse wetenschappers daarvan het levende bewijs, en dat is een kwalijke zaak.

- Marcel Metze, Nanouk van Gennip, Adriana Homolova, Sjors Koevoets, Karlijn Kuijpers, Casper Thomas, Betto van Waarden

**Ondernemende professoren;
Nevenfuncties van hoogleraren leiden tot
belangenverstrengeling**

Econoom Jepma is geen traditionele hoogleraar. De afgelopen vijf jaar is één wetenschappelijk artikel van hem verschenen. Zijn publicatielijst telt slechts negen peer reviewed artikelen over energie en duurzaamheid. In Groningen begeleidt hij enkel promovendi en verzorgt hij geen onderwijsprogramma. Jepma is honorair hoogleraar met een nul-aanstelling. Hij werkt onder meer voor het Energy Delta Institute, een business school voor de energiesector die wordt gefinancierd door het bedrijfsleven. Jepma noemt zichzelf een cash cow voor de universiteit. Door hem de titel hoogleraar energie en duurzaamheid te geven, lukt het de RUG volgens hem beter om geld voor gasonderzoek naar zich toe te trekken. Hij schat dat de universiteit jaarlijks een halve ton verdient aan de promovendi die hij aflevert en het veelvoudige binnenhaalt aan onderzoeksmiddelen.

Universitaire wetenschappers moeten zich niet te veel in hun ivoren toren ophouden, zo krijgen ze sinds enige decennia met regelmaat te horen. Gemeten naar het aantal professorale optredens in talkshows en actualiteitenprogramma's geven ze aan die oproep massaal gehoor. Maar schieten ze niet door? Hoe uitzonderlijk is hoogleraar Jepma, die onafhankelijkheid uitsluitend nog als een label ziet en openlijk industriële belangen dient? Laten Jepma's duizenden collega's zich bij hun wetenschappelijke activiteiten wél leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijk belang, zoals de VSNU, de Vereniging van Nederlandse Universiteiten, van hen vraagt?

Deze vraag heeft alles te maken met de verzakelijking van universiteiten. Deze is mede het gevolg van het overheidsbeleid, dat nadrukkelijk streeft naar sterkere banden tussen de universiteiten en het bedrijfsleven. Met name het universitair onderzoek moet meer en meer zichzelf financieren door de resultaten te gelde te maken. *Tegelijkertijd groeide de onderzoeksfinanciering door bedrijven. Ook bepaalde het rijk dat de publieke financiering van onderzoeksprojecten via de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), voor bijna de helft moet worden besteed in de zogenoemde topsectoren. Dit zijn samenwerkingsverbanden tussen bedrijven, universiteiten en de overheid.*

De groeiende invloed van het bedrijfsleven op het universitaire onderzoek is een belangrijke stimulans voor het aangaan van nevenwerkzaamheden. Die vergroten de kans op externe financiering door bijvoorbeeld naamsbekendheid. *Het is tegenwoordig lastig om financiering te krijgen voor onderzoek dat alleen maar gericht is op het vergaren van kennis. De maatschappij is ongeduldig, onderzoek moet direct wat opleveren. De prijs die we hiervoor betalen is een haast onvermijdelijk conflict of interest. Een onderzoeker moet toeschrijven naar die subsidiegever, anders krijgt hij die subsidie niet.*

Academici zijn hierdoor steeds vaker uitvoerders van andermans vragen. Er zijn natuurlijk volop gevallen waarin dit soort samenwerking vruchtbare en maatschappelijk nuttige kennis en/of producten oplevert. Maar het kan ook leiden tot een conformistische onderzoeksagenda en tot uitholling van de universiteit als een instituut voor kritisch - onderzoek en reflectie.

De vermenging met zakelijke en financiële belangen zit inmiddels ingebakken in het systeem: leerstoelen en onderzoeksprogramma's worden door bedrijven betaald, hoogleraren stemmen hun onderzoeksagenda's af met nevenwerkgevers en veel van hen hebben zoveel nevenwerk dat hun professoraat zelf een bijbaan is. *Verwevenheid van belangen is niet langer een uitzondering die beteugeld moet worden. Het is het uitgangspunt van waaruit veel onderzoekers hun werk verrichten.*

Universiteiten zetten de deuren - in plaats van boven de samenleving verheven te zijn - van de academie wijd open. Het probleem is echter dat niemand goed zicht heeft op wie de kennis tot zich nemen en wat ze precies komen halen. De kwaliteit en prijs rusten niet meer alleen op wetenschappelijke normen, maar ook op politieke en economische normen als doelmatigheid, toepasbaarheid en winst.

Op het eerste gezicht dragen hoogleraren allemaal hetzelfde uniform. Maar onder de toga schuilen 5800 verschillende wetenschapsleveranciers waarvan een groot deel meerdere meesters dient. Het is zinloos om nog langer te spreken van het verschil tussen academie, industrie en samenleving. Ze zijn naadloos versmolten. Met minstens zeventienduizend verschillende petten naast de academische baret zijn de Nederlandse wetenschappers daarvan het levende bewijs, en dat is een kwalijke zaak.

- Marcel Metze, Nanouk van Gennip, Adriana Homolova, Sjors Koevoets, Karlijn Kuijpers, Casper Thomas, Betto van Waarden

Bijlage 7 – Survey

Beste deelnemer,

Alvast hartelijk bedankt voor het deelnemen aan dit experiment. Voor mijn masterscriptie aan de Radboud Universiteit doe ik een onderzoek naar teksten. Hiervoor heb ik jouw oordeel nodig.

Het onderzoek bestaat uit twee delen. In het eerste deel zal je een paar vragen beantwoorden, waarna je kan beginnen met het lezen van het artikel. Het is de bedoeling dat je het artikel rustig leest zoals je normaal een tekst zou lezen. Je hoeft het niet letterlijk te onthouden, zolang de strekking maar helder is. Na het artikel gelezen te hebben, kan je de rest van de vragen beantwoorden. Omcirkel het antwoord dat het dichtst in de buurt komt van jouw mening.

Het onderzoek bestaat uit 27 vragen en zal ongeveer tien minuten in beslag nemen. Je deelname is anoniem en de gegevens zullen enkel worden gebruikt met betrekking tot dit onderzoek. Nogmaals bedankt voor je deelname!

Let op! Hieronder vind je de eerste vragen!

Ik vind nevenfuncties van hoogleraren en daarmee de verzakelijking van de universiteit:

(1)	Slecht	1	2	3	4	5	6	7	Goed
(2)	Schadelijk	1	2	3	4	5	6	7	Voordelig
(3)	Verstandig	1	2	3	4	5	6	7	Onverstandig

(4) Op basis van de titel van het artikel (Ondernemende professoren; Nevenfuncties van hoogleraren leiden tot belangenverstremgeling) verwacht ik...

een simpele tekst	1	2	3	4	5	6	7	een ingewikkelde tekst
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	------------------------

Lees nu de tekst

Vragenlijst deel 2

Ik vond de tekst

(5)	Vervelend om te lezen	1	2	3	4	5	6	7	Interessant om te lezen
(6)	Lelijk geschreven	1	2	3	4	5	6	7	Mooi geschreven
(7)	Onderhoudend	1	2	3	4	5	6	7	Langdradig
(8)	Niet prettig leesbaar	1	2	3	4	5	6	7	Prettig leesbaar
(9)	Makkelijk te begrijpen	1	2	3	4	5	6	7	Moeilijk te begrijpen
(10)	Eenvoudig	1	2	3	4	5	6	7	Complex
(11)	Vaag	1	2	3	4	5	6	7	Duidelijk
(12)	Overtuigend	1	2	3	4	5	6	7	Niet Overtuigend

Ik vind de verzakelijking van de universiteit:

(13)	Slecht	1	2	3	4	5	6	7	Goed
(14)	Schadelijk	1	2	3	4	5	6	7	Voordelig
(15)	Verstandig	1	2	3	4	5	6	7	Onverstandig

(16) De tekst heeft me aan het nadenken gezet over de verzakelijking van de universiteit.

Helemaal oneens	1	2	3	4	5	6	7	Helemaal eens
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------

(17) Na het lezen van de tekst ben ik het eens met de schrijvers: de verzakelijking van de universiteit heeft een negatief effect op de wetenschap

Helemaal oneens	1	2	3	4	5	6	7	Helemaal eens
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------

(18) Na het lezen van de tekst zie ik de gevaren in van de nevenactiviteiten van hoogleraren en de invloed ervan op de wetenschap

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

(19) Naar aanleiding van de tekst ben ik ervan overtuigd dat er iets moet veranderen op universiteiten en in de politiek zodat de verzakelijking van de universiteit de wetenschap niet in de weg kan staan.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

(20) Ik zou dit artikel aan anderen aan willen raden.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

(21) Ik ben bekend met het onderwerp van de tekst

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

(22) Ik vind het onderwerp van de tekst interessant

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

(23) Ik vond de tekst...

simpeler dan ik vooraf 1 2 3 4 5 6 7 complexer dan ik vooraf had ingeschat

(24) Ik ben man / vrouw

(25) Ik ben _____ jaar oud

(26) Mijn hoogst genoten opleiding is:

HBO

WO

Overig, namelijk: _____

(27) Ik heb een talige studie gedaan:

Nee

Ja, namelijk _____

Bijlage 8 – Resultaten

Tabel 9. Overzicht demografische kenmerken participanten in conditie 1 (complex) en conditie 2 (simpel).

		Complex	Simpel	Totaal
Geslacht	Mannelijk	27	30	57
	Vrouwelijk	35	34	69
Gemiddelde leeftijd		21,9	21,7	21,8
Opleiding	HBO	24	21	45
	WO	38	43	81
Talige opleiding gevolgd	Nee	51	56	107
	Ja	11	8	11
Totaal participanten		62	64	126